

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De legatorum imputatione in debitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

tur in § in bonis fidei. Instit. de actio. numer. 67. & omnino Socinus confilio. 93. volum. 1. colum. penult. dicens non esse ab hac opinione recedendum in iudicando, nec in consulendo. eandem probat Rodericus Zuar. in l. prima. tit. de arris. Foro legum. versic. sed pone questionem. idem tenet Baldus in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. vltim. colum. Item hac imputatio legati in id, quod ex legis obligatione debetur, fieri debet, siue legatum fiat ex eo, cui onus ex lege incumbit, siue ab illius hærede, qui successit in eadē obligatione legali, ex eadem ratione. Anchar. consil. 26. col. 2. Paul. Castr. consil. 35. vol. 2. Aymon. consil. 131. colum. penult. quamuis Philip. Corn. in contraria fuerit sententia, consil. 292. vol. 1.

Illud verò prætermittendum non est, & si maximè compensatio non sit, quando aliquid à legante legatario debetur ex spontanea & voluntaria conuentione, vt diximus, tamen eadem compensatio admittenda est, si ex cōiecturis aliquot appareat animo & voluntate cōpensandi relictum fuisse legatum. Abb. consil. 81. col. 2. vol. 1. Corn. consil. 115. col. pen. volum. 4. nouiores in d. Authen. præterea. Aymon. consil. 149. duodecim connumerans coniecturas, ex quibus præfatam voluntatem deprehendere possumus.

¶ His equidem præmissis, apparet minimè conuenire inter hunc canonem, & dicta iura ciuilia, imò maximum discrimen esse, siquidem legatum ꝑ Episcopo factum, non imputatur in canonicam portionem, quæ ex lege Pontificia ipsi Episcopo debetur, vt in hoc capite sancitum est. Vnde Abbas & Doctor. hic, communiter iura ciuilia intelligunt, quando debitum legale ab ipso testatore legatario debetur, tunc etenim compensatio fit: secus verò, quando debitum legale non debetur à testante, sed ab alio, quamuis ex causa ipsius testatoris: sicuti quarta canonica portio non debetur Episcopo à testatore, sed ab Ecclesijs, quibus ipse testator legauit. Eundem intellectum sequuntur Sal. Alex. Iaf. na. 20. Dec. num. 13. in d. Auth. præterea. & Rod. Zuar. in d. l. 1. versicu. sed pone questionem. dicens hanc opinionem communem contra Barb. hic.

¶ Ex quibus plura deducuntur, & primum ꝑ intellectus ad Regiam l. 1. tit. de arris. libr. 3. Fori. quia quidem cautum est, soluto matrimonio absque prole, arras ꝑ integras vxoricompetere: eo verò soluto susceptis liberis, quartam arrarum partem vxoris esse, reliquas verò tres portiones filiis eiusdem matrimonij deberi. Nam si maritus vxori legauerit certam quantitatem, hoc legatum imputatur in arras, quas vxori maritus promittit, quia lucrum arrarum à lege vxori defertur, nec maritus est voluntarius debitor, sed necessarius, ex legis regie decisione. ita hanc questionem definiuit Roderic. Zuar. in d. l. 1. versic. sed pone questionem. ad hoc ipsum Barto. citans in l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. matrim. qui dixit, legatum ꝑ factum ab vxore marito, cui ex lege aut statuto defertur soluto matrimonio tertia pars dotis, non imputari in illam partem dotis, quæ marito ex lege competit. Ego plane, si maritus arras vxori non tantum promittit, sed & tradidit, ita vt penes vxorem sint, ab hac Roderici opinione dissentio: cum in hoc casu arræ non debeantur à marito, sed sint apud ipsam vxorem. Vnde non oportet querere de compensatione, quod expresse notat Ioan. Lupi in Rubr. de donati. §. 27. ad finem. Quod si arræ promissæ sint, & non traditæ, adhuc opinor, compensationi locum non esse, nõ enim eas acquirit vxor ex legis dispositione, sed ex donatione facta à viro vxori in premium pudicitie virginalis aut vidualis quo fit, vt à voluntaria mariti promissione hec obligatio procedat, quam tamen promissionem Regia lex approbat: minime verò lex ipsa lucrum defert: quod manifestius constabit ex l. 1. & 2. tit. 2. lib. 3. Fori. l. 50. cum seq. Tau. & explicat ipse Rod. Zuar. in d. l. 1. in prim. nec quicquam oberit decisio Bart. in d. §. si pater. quia loquitur in lucro dotis, quod à lege sola defertur: vxor etenim non dat dotem, vt ea marito acquiratur. Maritus verò in his regnis arras donatione quadam lege recepta & permissa permittit, ea voluntate, vt vxori matrimonio consummato in pudicitie premium quarantur. Igitur compensatio hac in re non est admittenda, auctore Alphonsio Montaluo in d. l. 1. à quo Rodericus discessit, non satis iuste, ni ego fallor: atque ita existimo Io. Lup. in d. §. 27. hanc opinionem, quam ipse elegi, veriore esse iudicasse.

¶ Secundò, ex his ratio ꝑ dicendi colligitur ad Regiam l. 15. Tauri. [hodie l. 7. tit. 9. libr. 5. recopil.] quæ statuit legatum factum à marito vxori, non debere imputari in illam partem dimidiam

quæ vxori ex l. Regie competit, ex acquisitis matrimonio constante, & tamen ea pars à lege defertur. Cur igitur cōpensatio locum non habet? nempe ex eo, quòd illa pars ita ipso iure à lege vxori defertur, vt ei statim acquiratur: nec dicitur debita à marito, sed propria ipsius vxoris: nam & acquisita matrimonio constante communia sunt viro & vxori: non ergo tempore, quo maritus legat vxori, est illius dimidia pars debitor: & ideo non est tractandum de compensatione.

¶ Tertio, hinc aperitur illius questionis definitio, an legatum ꝑ relictum Ecclesie parochiali, aut eius presbytero, sit imputandum in quartam portionem legatorum, quæ testator idem reliquerit monasterio, aut Ecclesie extraneæ, in qua sepulchrum elegit? & præmissa decisione tex. in c. certificari. c. 1. c. in nostra. de sepul. Clem. dudum. eod. tit. quibus est expresse, quartam portionem eorum, quæ legantur monasterio, aut Ecclesie non parochiali, & ab eo, qui ibi elegit sepulchrum: deberi ab ipsis legatarijs Ecclesie parochiali ipsius testantis, videtur non admitti compensationem, per istum tex. ita Card. in Clem. dudum. de sepul. §. verum. q. 27. & ibi Anch. q. 11. Barb. hic. nu. 12. Regia. l. 5. tit. 13. par. 1. Contrariū tamen sunt, qui probare conentur ea ratione: quod hæc quarta portio debetur nõ tantum ab Ecclesia legataria, sed etiam ab hærede defuncti, à quo peti potest. gl. in d. Clem. dudum. §. verum. verb. largiri. quam in hoc opprobant ibi Card. Ancha. & Imol. Abb. in c. de his. de sepul. col. 2. Et est Salmatica Synodica constitutio 26. quæ iniungit hæredibus huius quartæ portiois retentionem, subdens, hæredes eam non retinentes, cogendos esse eam soluere parochiali Ecclesie. Igitur si hæc portio ab hærede debetur, compensationi locus est, cum ex lege portio ista debita sit. Cui opinioni ad stipulatur tex. in c. de his. de sepul. dicens, Ecclesie parochiali, cui nihil relictum est à testatore, deberi quartam portionem eorum, quæ relinquuntur Ecclesie, si aliquid Ecclesie parochiali relictum est, non debetur quarta eidem, sed est cum ea compensandum legatum, ex quibus compensatio in hac præfata questione locum habet, secundum Abb. sol. 2. & 3. Ant. & Imol. hic. nu. 10. Syluest. verb. Canonica. §. 9. col. pen. Feder. consil. 3. Ioan. de Ligni. & Imo. in d. Clem. dudum. fol. 6. col. fin. Salyc. Alex. & Corn. in d. Auth. præterea. eundem Alex. in d. l. si cum dotem. §. si pater. & hanc opinionem opinor magis communem esse, primam tamen veniorem, quam & Dec. probat in d. Auth. præterea. Nec obstat, quòd hæc quarta debeatur ab hærede testatoris, quia id nullibi probatur, non enim sequitur, hæres tenetur eam apud se retinere, & deducere à legatis soluendis monasterio, vel Ecclesie, in qua testator sepultus est: igitur & eam ipse hæres debet, siquidem ipse hæres conueniri à parochiali Ecclesia potest ad solutionem huius quartæ portiois, ne inter ipsam Ecclesiam, & monasteria, aut alias Ecclesias oriatur lis, & quia facilius ab hærede exigetur, quam ab alijs Ecclesijs. Quin & si concedamus, quartam hanc portionem ab hærede deberi, non tamen concedemus à testatore debitam fuisse: & sic huius cap. decisio adhuc in ea locum habebit. Item non obstat tex. in d. c. de his. siquidem inductio illa à sensu contrario aduersus hanc constitutionem non est recipienda: maximè, quia ille tex. loquitur in questione differenti, vt ex eo & c. 2. eiusdem tituli constat.

¶ Quarto, quoties compensatio legati ꝑ cum debito legali admittenda foret, eadem cessaret, si testator in legatò hac esset vsus forma: *Lego centum de bonis meis: non enim habet tunc animum compensandi cum bonis deducto ære alieno. l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. signif.* Ergo soluto debito legali, soluendum itidem legatum est ex cæteris bonis: quamobrem compensatio non est locus. Bald. in d. l. si cum dotem. §. si pater. Alex. & Iaf. num. 26. & Corn. in d. Auth. præterea. Felin. in c. quoniam. de prescript. 4. col. Barb. hic. num. 11. Hippol. sing. 162. quibus refragatur ratio illa, quod appellatione bonorum à testatore prolata, ipsius hæreditas comprehenditur. l. mulier. §. fin. & l. seq. ff. ad Trebellian. l. nam quod. & l. cogi. eod. titu. notat Bart. in l. 1. ff. de bonorum possess. hæreditas autem etiã æs alienum continet, vt constat. Igitur ex his verbis non censetur testator recedere à compensatione, quæ à iure conceditur. Qua ratione à Bal. receunt Cumã. in d. §. si pater. Aretin. & Dec. in d. Auth. præterea. num. 13. Ex eadem ratione periclitatur sententia Bart. in c. iurifurandi. §. si liberti. ff. de oper. liberti. si scrip. ꝑ filiam hæredibus patris dotem 11

maternam petere, etiam si pater filia, ultra portionem legitimum, optimam quantitate legauerit, & adiecerit se velle, vt filia nihil aliud petat de bonis suis, ipsius inquam patris. Nam si simpliciter dixisset pater, *Et volo vt si in mea nuptia amplius petat, censetur voluisse compensationem fieri de bonis matris cum legato: quia vero dixit, vt nihil aliud petat de bonis meis, non censetur voluisse hanc compensationem fieri.* idem Bald. in l. *Liberti libertaque. C. de oper. libert. & Corn. consil. 372. col. fin. vol. 1. sed ex ratione, qua Bald. paulo ante reprobaui. & hæc Bartol. opinio non procedit, secundum Ioan. Crot. in l. si const. au. 2. lect. col. 7. ff. de solut. matrimo. & Ioan. Campegi. de dote part. 1. quæst. 33. Possit verò habere locum sententia Bartol. etiam si testator dixisset, *& volo vt nihil petat, quando dos materna constaret ex rebus mobilibus aut immobilibus, quarum dominium mortua matre transferat in filiam, licet possessio penes patrem esset: tunc etenim verba illa testantis non sunt referenda ad actionem reale: argumentum tex. in l. Aurelius. §. Mania. ff. de liber. legat. à quo glossa, & Doctores deducunt, liberationem tutori, curatori, & administratori legatam, non comprehendere actionem realem. Bart. in l. & vno. §. eius rei. ff. de acceptilat. Et ad id dicunt prædictam glossam in d. §. Mania, singularem esse. Baldus in l. cum necessitate. C. de fidei commissis. notat laf. in princip. In sit. de actionib. num. 101. idem in l. sub preteritu. in 2. C. de transactio. 2. column. notat Bartol. in l. non solum. §. final. ff. de liberat. legat. Alexan. consil. 172. circa primum. 2. vol. column. 3. Socin. consil. 190. col. penult. & fin. vol. 2. Roman. consil. 201. Balb. de præscrip. 2. part. 3. partis principalis, quæst. 14. column. penult. Felin. in cap. fin. de præscrip. column. 3. tradit Alexand. consil. 102. volum. 2. incipit, super primo, col. 5. Sic ergo clausula ista, *Legō filia mea centum, & volo ipsam nihil amplius petere, non excludit filiam à rei vindicatione, quæ ei competit pro rebus maternis, quas pater possidebat.***

12 Verumenimvero, licet legatum imputetur in debitum legale, sicuti præmissimus ex *Authen. præterea. C. vnde vir & vxor. non sic donatio inter viuos, l. etiam. §. si debita. ff. de bonis liber. vers. sed si non mortis. l. si vero. vers. ceterum. ff. eod. tit.* notat Socin. consil. 93. vol. 1. col. pen. quamuis laf. contrarium teneat in d. *Auth. præterea. nu. 20.* Cuius opinio procederet, vbi in certam causam esset legatum directum, & ad eandem causam donatio facta fuisset: cuius rei exemplum est apud Iurisconsultum, & Bar. in l. Lucius. in 1. ff. de leg. 2. qui illam elegantè quæstionem tradat: patre legante filia mille aureos pro ea maritanda, eodemque patre post illud testamentum tradente marito filiam, constituta dote quingentorum aureorum, an possit filia mortuo patre reliquos quingentos aureos petere? In quo videtur quibusdam petitioni locum non esse, ea ratione, quod causa, ob quam mille fuerunt legata, per ipsum testantem sit minori impendio executioni tradita, & ob id recessum sit à primo legato.

14 Ex eo etiam, quod legata ad alimenta certa quantitate in testamento, ab eo legato recessum censetur, si minor quantitas ad eandem causam in codicillis legata fuerit, l. *libertus. in 2. in prin. ff. de alimen. & cib. legat.* atque ita in præmissa quæstione respondit Dynus, quem sequuntur Pau. Cast. Cum. & Imol. in d. l. Lucius. idem Imo. in l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de leg. 1. idem in c. filius noster. isto tit. & Campegi. de dote. par. 1. q. 36. Rursus existimant alij opinionem Dyni procedere, quando testator legaret pro filia maritanda: scilicet verò si legasset pro filia dote, nam constante matrimonio dos

15 augeri potest: igitur quod reliquum est ex legato ad dotis augmentum peti poterit. Bar. in d. l. Lucius. quem in hunc sensum referunt Pau. in d. l. Lucius. Bald. Ang. Sal. & Corn. in l. filia. C. de legat. Barb. nu. 41. post Anch. in fin. in d. c. filius. Ioan. Lupi. in c. per vestras. de donat. 3. norab. §. 12. licet à Bart. discesserint ex his plerique: dum Bart. tamen scripsit, & hoc puto, verba ista ad Dyni sententiam referunt. Alii verò, quod potius placeat, hæc Bartoli verba referunt ad Oldrad. qui asseruit indistincte, filiam admittendam esse ad petendum reliquos quingentos aureos ex legato. Bartolus etenim cum Oldrad. sententiam retulisset, & eius rationem, nempe quod legatum certæ quantitatæ non minuatur ex adiectione, l. *creditor. §. si miser. ff. mandata. l. Lucius. ff. de alim. & cib. leg. subdit, & hoc puto bene dictum, rationem Oldra. probans, quando testator dixisset pro filia maritanda, finita est causa. Quando autem testator dixerat pro dote, non distinguens, sed eandem assertionem approbans, vtitur Bart. alia ratione: quod causa legati finita non est, & augmentum recipere potest. Ecce igitur*

Oldra. consentiat. in hunc sanè sensum Bar. verba retulere Imol. in dictis locis, Alex. in d. l. huiusmodi. §. cum pater. col. pen. Iacob. à S. Georgio in d. l. filia. Dec. consil. 81. col. pen. Quin & hæc Oldrad. opinio verior est. Nam causam legati contingere potius confirmat legatum, quàm id extinguat, aut diminuat. l. si iam facta. l. conditionem. ff. de cond. & demon. & ita Oldrad. sequuntur Alex. in d. §. cum pater. Bald. Ang. Salyc. Iacob. & laf. in d. l. filia. Dec. d. consil. 81. Anchar. & Barb. in d. cap. filius. fin. col. Alber. in d. l. Lucius. Socin. consil. 101. col. 2. vol. 3. dicens hanc opinionem communem esse, quod etiam fatetur Iacob. in d. l. filia. Nec obstat l. *libertus*, quia ibi secunda dispositio facta fuit in actu vltimæ voluntatis: & ideo tollit primam, & præterea esset superflua secunda dispositio, si primam non tolleret, cum in secunda minor esset quantitas quoad mēstrua alimenta, quàm in prima, qua in re Bart. non exactè sensum illius legis perpendit dicens, ibi in secundo legato contineri plus, quàm in primo: quod verum est assumentes legatum ex diuersis rationibus in vltima dispositione factum: sed considerando legatum secundum relictum ex ea causa, qua primum, minus est secundum legatum quàm primū, & ideo à primo recessum eadem lex expressit. Hinc infero, legata quantitate mille aureorum pro construenda Ecclesia, ipso testatore consumptis quingentis aureis eandem construente, nihilominus reliquos quingentos aureos peti & exigi ab hærede. Cui illationi non obstant ea quæ notauimus in c. *huius tit. nu. 10.* cum ibi tractetur de quantitate legata ad oratorium, cuius formam testator designauerit.

Gloss. verb. *vindicare*. duo adducit iuris ciuilibus capita aduersus istud, quorum primum, nempe, l. *vt. de inoffic. test.* procedit speciali quadam ratione ad excludendam querelam inofficiosi testamenti, quæ odiosa est, secundum gl. Bar. & communem opinionem in d. vlt. §. vt. Dd. hic. gl. & Dd. in l. post legatum. §. sunt qui putant. ff. de his quib. vt ind. Secundum verò, quod est l. *si debitor. ff. ad leg. Falcid. extollitur*, quod testator ipse petierit debitum imputari in Falcidiam, vt ibi explicant gl. & Dd.

Ad intellectum *vers. si vero huius cap. est denique prænotandum*, rem legatam à debitore creditori, hoc adiecto *moderamine*, vt ea sit pro satisfactione debite quantitatæ contentus, etiam si sit minoris valoris, debitum ipsum extinguere, si per legatarium legatum ipsum acceptum sit. l. *creditorum iuncta gloss. ibi. ff. de lega. 2.* Quod si quantitas legetur creditori, cui species debetur à testatore, eadem satisfaciendi voluntate, idem erit. Si verò testator creditori legauerit certam quantitatē, & addiderit se velle debite quantitati ex hoc satisfactum censi, compensatio tantum admittitur concurrentis quantitatæ, ita vt residuum quod excesserit, à creditore peti poterit, & ei tenentur hæredes soluere. l. *Imperator. §. centum. ff. de leg. 2.* Sed si testator creditori, cui quantitas debetur, speciem legauerit simpliciter pro debito, etiam recepto legato, solum fit compensatio speciei legatæ cum quantitate concurrente, & residuum petendum erit. text. egregius in l. *pen. §. qui fratris. ff. de alim. & cib. leg.* Et idem erit legata quantitate pro specie debita: non enim sufficit simplex hæc legandi forma, vt locus sit d. l. *Imperator. §. centum.* Sed oportet testatorem addere, vt omnino sit ex hoc legato debito satisfactum: qua forma canon hic vtitur.

Ex quibus poterunt deduci aliquot assertiones, quæ huic capiti necessariae aut viles sint. Prima, legatum speciei relictum Episcopo à testatore pro quarta portione episcopali, compensari ad æquiualentem quantitatē cum ipsa quarta portione. Et idem erit, si legetur Episcopo quantitas certa pro quarta portione, quæ in specie consistat. Quod si dictum à testatore fuerit vtroque casu, se legatum Episcopo relinquere, vt nihil petat ratione quartæ Episcopalis, etiam si dispar sit legatum à quarta portione, sit omnino integra compensatio & computatio: nec potest Episcopus excessum æstimationis exigere. Secunda conclusio, legatum certæ quantitatæ pro quarta canonica portione Episcopo relictum, vt cunquē conceptis verbis, ad concurrentem vsque quantitatē imputatur, ita vt excedens æstimatio ab Episcopo peti iure possit.

Erit denique exemplū ad *vers. si vero*. quando testator in fraudem, ne Episcopus quartam portionem legatorū, quæ Ecclesie ipse relinqueret, omnia ret. concepit legata canonice, quæ tunc petiuntur: prater quoddam modicæ

De legatis præstandis.

modicæ quantitatis legatum; quod ita planè expressit, vt episcopo ex eo quarta portio debeatur, & in huius quartæ portionis compenstationem, Episcopo testator legauit certam quantitatem, qua contentus esset: isthac quidem fraus non impedit, quin Episcopus possit quartam integram è reliquis legatis petere. Ioan. Andr. Ant. & Imol. hic, col. 6.

¶ Vltimò, hic est inquirendum, an debeatur Episcopo quarta canonica portio ex his, quæ legantur fraternitatibus, quæ congregationè quendam prætextu pietatis præ se ferunt. Et quibusdà placet nõ deberi Episcopo ex his legatis quartam portionem: non enim fiunt hæc legata locis pijs, sed personis, c. seq. & alijs rationibus, quas congerit Abb. hoc approbans, conf. 3. i. vol. 1. Feder. conf. 129. Bald. in l. si quis ad declinand. §. in omnibus. C. de episc. & cleric. num. 19. Imol. & Abb. hic. Lauren. Calc. conf. 21. col. 2. quibus refragatur, quod vt canonica hæc portio debeatur, est satis pia esse legata. c. vi. & c. seq. isto tit. Hæc verò legata pietatis causa fiunt, vt constat: igitur ex eis quarta debebitur: quod Calder. sentit conf. 25. huius tit. Nec etiam negari iure potest, pias has fraternitates, collegium pietatis causa constituere, ex his, quæ notantur in l. 1. C. de sacrosan. eccles. & in l. 1. ff. de colleg. illic. Vnde quartam hanc Episcopo deberi asserunt hic Anchar. & Barb. num. 7. Petr. Perul. in tract. de quarta. canon. episc. 14. q. princ. late hanc dubitationem expendens: Eandem opinionè sequitur Barb. conf. 1. vol. 4. vbi num. 8. post diligentem disputationem hanc esse communem profitetur, cui & ipse libenter subscribo. Sed & de hac quæstione multa tradit diligenter post tertiam huius operis editionem Iacob. Menoch. in 15. remedio recuperanda possessio. quest. 5. Hic verò illud obiter adnotandum est, auctore Budæo in tit. de offi. questor. 4. col. has quas vulgo dicimus ¶ confratras, ex eo denominari, quod Phratræ apud Aristotel. in Politicis dicantur hominum contentus, propria sibi sacra peculiariaque habentium. Hi enim homines communi puteo vtebantur, quod Græcè dicitur φρατρία: his accedit, quod φρατρία apud Græcos dicitur conspiratio, coniuratio, sicuti tradit tex. in c. coniurationum. 1. q. 1. viturque hac dictione Socrates Græcus auctor lib. 6. histor. eccles. c. 4. dum meminit coniurationis cuiusdã aduersus Ioan. Chrysostomũ. Sed & auctore Dionysio Halicarnasseo lib. 2. apud Athenienses φρατρία dicebantur, quæ à Romanis Curia, in quas à Romulo populus fuit diuisus. Ex Homeri autem interprete Iliad. 9. φρατρία proprie dicebatur tertia pars tribus. Ego quidem non damno diligentem hanc nominis & vocis, deductionem: opinor tamen in Christiana religione eos qui primùm has pias congregationes constituerunt, ad profanam hanc consuetudinem minimè aduertisse: imò potius dici confraternitates existimo ex eo, quòd à Cypriano, Hieronymo, Ambrosio, ac Tertulliano, fraternitas pro Christianorum collegio accipitur, sicuti Rhenanus adnotauit ex Tertulliano in libro de velandis virginibus, & ex libro ad martyres. De collegijs autem, quæ illicita quandoque in Republ. censentur, & quandoque permittuntur, legito Balduinum in leg. 6. duodecim tabularum, post Iurifconsultos. in Rub. de collegijs illicitis.

EX CAPITE REQUISISTI.

SVMARIA.

- 1 Nominis proprii ab appellatiuo distinctio, vt actus realis vel personalis iudicetur, cessat omnino ex coniecturis, quibus alius deprehendi potest.
- 2 Iuramentum præstitum alicui an transeat ad successores iurantis, vel eius cui præstatur, & num. 4.
- 3 Vassallus iuramentum fidelitatis nouo domino reuocare tenetur.
- 4 Legatum uxori relictum, illi tantum debetur, quæ uxor erat tempore testamenti.
- 5 Legatum Augusto vel Augusto quoad effectum valde differt, & ibidem intellectus l. quod principi. ff. de legat. 2.
- 7 In Ecclesie re gatum, Ecclesie nomine gestum videtur.
- 8 Compromissum à prelato factum, an transeat ad successorem.
- 9 Expenarum taxatio à iudice reseruata, ab eius successore fieri potest.
- 10 Promittens vel iurans obedire iudici ipsius nomine proprio expresso, tenetur ex promissione successoris obtemperare.
- 11 Legatum sacerdoti paraciali cui relictum videatur.
- 12 Legatum prelato relictum an Ecclesie relictum videatur.
- 13 Amicitia consanguinitati comparatur.
- 14 Legatum Episcopo, ab extraneo, censetur Ecclesie relictum, & inibi huius capitis intellectus.
- 15 Donatum militi consanguineo, cui donatum intelligatur.
- 16 An distinctio huius tex. procedat in donatione inter viuos facta.
- 17 Consanguinitas ad quatuor gradum consideranda.
- 18 Legatum canonis relictum, collatum, an acquiratur, non tenetur.
- 19 Legatum collegio canonico relictum, an acquiratur, non tenetur.

TRadatur in hoc capite Innocentius III, an legatum relictum Episcopo censetur relictum prætextu Ecclesie & dignitatis, an ratione personæ ipsius Episcopi, vt subinde conset, cui competat hoc legatum, Ecclesie an Episcopi heredibus. Et quamuis ad cognitionem huius & similitum quæstionum soleat tradi distinctio illa nominis proprii & appellatiui: siquidem actus cõceptus expresso nomine proprio, ipsi personæ tributur: ille verò qui gestus sit expresso nomine appellatiuo ¶ dignitatis, ipsi quidem dignitati cõpetit. tex. celebris in c. quoniam Abb. de offi. deleg. & ibi Doct. l. si seruus communis. ff. de stipul. seru. Alex. per tex. ibi in l. 3. §. filius. 2. col. ff. de lib. & posthu. Bald. in l. 1. q. 2. C. de liber. præter. Pau. in l. si primo. ff. de lib. & posthu. ad finem. Bald. in præuicio. ff. col. 2. Prius tamen quam hanc regulam attendamus, oportet coniecturas qualibet perpendere, ex quibus vel erit dispositio iudicanda realis vel personalis: quod probat elegans tex. adnotante Panor. Nam & si in legato expressum sit nomen Episcopalis dignitatis, censetur prætextu personæ relictum, quando testator esset consanguineus Episcopi: notant Abb. Felin. & Dec. in d. cap. quoniam Abbas. Alc. expressius reg. 1. de præsump. 28. præsum. pulchre Soc. conf. 34. lib. 3. col. 2. ad idem text. sing. & ibi Bart. in l. pen. ff. de reb. dub. cui conuenit Regia l. 25. tit. 5. part. 5. dicit illum tex. sing. Pau. Castr. ibi & Bal. in d. c. quoniam Abbas. vnde licet plurima deducere, quo regula ista rectius intelligatur.

¶ Primum hinc constat ratio glo. in c. si. ad fin. hoc tit. in 6. vbi in nominatione executoris testamentarij, expresso nomine dignitatis facta, sunt attendendæ coniecturæ, ex quibus deprehendi possit, executionem testamenti commissam esse personæ potius quàm dignitati, quam gl. præter Doct. ibi dixit sing. Iaf. in §. 1. Inst. de stip. seru. in add. ad Portium. & not. Abb. in conf. 93. vol. 2. idem Abb. in l. c. quoniam Abbas. col. 3. vbi Fel. & Dec. idem asserunt: idem Dec. in c. ex parte. col. 1. de consit.

¶ Secundò apparet, iuramentum ¶ præstitum alicui expresso nomine proprio, in re tamen ad dignitatem pertinenti, ad successore dignitatis tranfire: quod probatur ex præcedentibus & ex his quæ statim subijciam, maxime ex c. veritatis, de iureiur. vbi cauetur iuramentum præstitum in re, quæ ad dignitatem attinet, habenti illam dignitatem, vires etiam habere respectu illius & successorum in eadem dignitatem: qua in re, ni fallor, errat gl. ibi communiter, recepta, secundum Imo. dicens esse necessarium in iuramento fieri mentionem successorum, vt illud iuramentum transeat in successores illius, cui præstatur. Eodem pacto errant Ant. Card. Abb. & Dd. in d. c. veritatis. exigentes ipsius saltem dignitatis expressam mentionem, vt iuramentum extendatur, aut potius deducatur ad successores in dignitatem. Quibus ego non assentior, quippe qui ex hoc canone videã frequentissime colligi, actum aliquem ex coniecturis deprehendi, ad dignitatem pertinere. At quæ maior huiusce rei coniectura esse poterit, quàm quod actus ipse fiat prætextu rei ad dignitatem pertinentis? Vnde repetitio iuramenti quoad successorem necessaria nõ est: quia adhuc qui iurauit & viuuit, iuramenti religione adstringitur, tamen non inficiet, iuramentum ¶ ratione feudi teneri renouari in uestituram à nono domino, & recognoscere se eius feudatarium esse. c. longinquitate. 12. q. 2. c. 1. §. præterea de prob. seu. al. per. Fred. notant Bal. Henr. & Card. in d. c. veritatis. Hinc etiam falsum est, iuramentum ex parte eius cui præstatur, personale esse: licet id asserant Bald. Fulg. & Rom. in l. sed si hæc. ff. de in ius. voc. quibus accedit, & si dubius, maxime Curt. Iun. in l. si quis maior. nu. 25. C. de tran. act.

¶ Tertio, ex his probatur, iuramentum ¶ ab aliquo præstitum, ipsius præstantis hæredem aut successore minimè ad peritium obligare, etiam si contractus, in quo præstatur, ad hæredes vel successores pertineat. Non enim patitur iuramenti religio, quæ animam adstringit, vt iurante egrediatur ipsius iuramenti vinculum. Abb. & Doct. in d. c. veritatis. Io. Andr. in c. si. de sepul. Bald. & Pau. in l. grege legato. ff. de leg. 1. Bal. in l. si. C. de pact. col. 4. Bar. & Bal. in l. generaliter. C. de reb. cred. Thom. & Carc. 2. q. 98. art. 2. Alc. in c. cum contingat. de iureiur. n. 120. & Glan. 18. licet ipse hæres ex illo teneatur, actus is à iurame